

Nr 100.

Av herr **Hall m. fl.**, *angående utredning om underlättande av deltagande i val till riksdagens andra kammare och kommunala val.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 10 föreslås vissa förändringar i gällande lag om val till riksdagens andra kammare. Förändringarna innebära i stort sett endast att de bestämmelser om rätt att rösta å postanstalt m. m., som infördes i kommunala vallagen 1942, skola göras tillämpliga även vid val till andra kammaren.

Möjligheterna för dem, som på valdagen icke kunna delta i valet genom att inställa sig i vallokalen i den ort, där de äro upptagna i röstlängden, ha alltid varit starkt begränsade. Till 1940 års riksdagsmannaval gjordes ett försök med röstning inför särskilda röstmottagare för dem, som tillhörde de särskilda yrkesgrupper, som ha rätt att avgiva sin röst före valet, och med röstning i främmande valdistrikt för övriga väljare, som på valdagen vistades på annan ort än hemkommunen. Rätten att delta i valet var dock försedd med så många restriktioner, att de flesta, som behövde använda sig av dessa möjligheter, måste ge upp försöket innan alla formaliteter voro uppfyllda, och av dem, som försökte fullfölja sin avsikt att rösta, misslyckades en tredjedel på grund av olika anledningar — de flesta på grund av ett eller annat fel med expeditionen av deras röstlängdsutdrag. Bestämmelserna voro således till ringa glädje för valmännen, och dessutom befunnos de odugliga att begagna vid ett kommunalt val. Detta föranledde Kungl. Maj:t och riksdagen att till 1942 års kommunalval införa delvis ändrade villkor för röstning före valdagen och röstning på annan ort. Postanstalterna skulle då bli röstmottagare, men i övrigt skulle hela den byråkratiska apparaten med röstlängdsutdrag och dussintal av blanketter begagnas. Resultatet kunde självfallet heller icke bli mer än ett — ett nytt misslyckande — eller om man så vill ett nytt bevis för lagstiftningens inkompetens på detta område. Någon fullständig redovisning för dessa senaste experiment föreligger visserligen icke i den nu föreliggande propositionen, men de siffror, som anföras, giva närmast vid handen, att 1942 års resultat var om möjligt ännu sämre än det som uppnåddes 1940.

Behovet av särskilda möjligheter för vissa väljargrupper att avlämna sin röst vid allmänna val i annan ordning än i hemortens vallokal kvar-

står emellertid och kan knappast väntas upphöra eller ens minska i större grad. De nuvarande militärinkallelserna komma visserligen någon gång att upphöra, men i deras ställe kan en större rörlighet hos en viss del av arbetskraften i landet komma att inställa sig med ökade krav på bekväma röstningsmetoder. Det är därför ett ur allmänna medborgerliga synpunkter starkt krav att sådana möjligheter beredas på ett ändamålsenligt sätt. De metoder, som hittills prövats, ha i alltför hög grad burit prägel av tillfälliga och föga genomtänkta anordningar. Erfarenheten har ju även visat, att de icke haft någon större livslängd och icke heller någon större användbarhet.

Att nu föreslå ändringar i propositionen skulle emellertid knappast medföra något praktiskt resultat. Försök till sådana ändringar gjordes vid 1942 års riksdag, men avvisades då på grund av att förberedelserna för valet, blankettryck m. m., måste göras redan vid årets början och att förändringar som beslötos av riksdagen någon gång under våren, därför icke kunde tillämpas vid valet samma år. I stället för att framlägga denna proposition för höstriksdagen 1943, då tid ännu funnits för ett övervägande i frågan, har förslaget kommit först nu, sedan den för ändringar i propositionens förslag nödiga tiden försuttits. Ett riksdagsinitiativ i frågan synes därför närmast böra taga sikte på att få till stånd ett övervägande genom sakkunniga med krav på nytt förslag, sedan utredningen verkställts. Det måste emellertid göras klart, att den sakkunskap, som skall taga hand om detta ärende, måste vara av mera praktiskt slag än den justitieministern kan hitta mellan skrivbordet och närmaste vägg. Detta sistnämnda slag av sakkunskap har hittills icke förmått att i denna fråga åstadkomma någonting som kan kallas för ett praktiskt förslag men väl massor av onödiga blanketter, som allmänheten dess värre visat en mycket ringa förmåga att kunna hantera.

De vägar, som måste beträdas för att bereda alla väljare någorlunda lika möjlighet att delta i de allmänna valen, finnas i stort sett angivna i de yttranden, som avgivits av socialdemokratiska partistyrelsen och i motionen I: 203 vid 1942 års riksdag, och torde här icke behöva refereras. Men dessutom uppkomma vissa andra frågor om avlägset boende väljares möjlighet att delta i val, som icke närmare ha berörts i dessa framställningar. För stora delar av landsbygdens folk äro emellertid dessa frågor av så stor betydelse, att de icke böra förbises i en kommande utredning. Vill man bereda alla medborgare likvärdiga möjligheter att inverka på statens och kommunernas styrelse, böra icke formella svårigheter få hindra ett försök att underlätta valdeltagandet även för dem. Alla försök att jämka på den nu härskande formalismen avfärdas visserligen i den nu föreliggande propositionen med en enkel hänvisning till en språklig nybildning, som kallas »valsäkerheten». När denna, tills vidare mystiska

makt under behandlingen hunnit avslöjas, kommer det säkerligen att visa sig, att den icke är något annat än ett nytt namn på den vanliga byråkratiska obenägenheten för enkla och användbara lagar.

Under hänvisning till ovanstående motivering hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning genom sakkunniga och förslag till 1945 års riksdag om underlättande av deltagande i val till riksdagens andra kammare och kommunala val.

Stockholm i januari 1944.

David Hall.

Rolf Edberg.

Sigurd Lindholm.

Arvid Hallberg.

Erik Severin.

Ernst Berg.

Nr 101.

Av herrar **Svensson** i Ljungskile och **Olsson** i Mellerud, om *höjning av anslaget till understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning.*

(Lika lydande med motion i Första kammaren nr 58.)

Stockholm i januari 1944.

Wald. Svensson.

C. P. Olsson.